

**ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ПРАВОСЛАВНОГ БОГОСЛОВСКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Предмет: Реферат Комисије за избор у звање **редовног професора за ужу научну област Практично богословље/Тежиште истраживања: Литургика, са пуним радним временом, на неодређено време**

Одлуком Изборног и Наставно–научног већа Православног богословског факултета Универзитета у Београду (број 0104-775/5), од 26. децембра 2023. године, и решењем о образовању Комисије за припрему реферата за избор у звање **редовног професора за ужу научну област Практично богословље/Тежиште истраживања: Литургика** (број 0205-29/3), од 19. фебруара 2024. године, а по конкурсном објављеном на званичној интернет презентацији Православног богословског факултета у Београду и у публикацији Националне службе за запошљавање „Послови“ (број 1077), од 31. јануара 2024. године, изабрани смо у Комисију за припрему реферата о пријављеним кандидатима за избор у звање редовног професора за ужу научну област **Практично богословље/Тежиште истраживања: Литургика, са пуним радним временом, на неодређено време.**

После увида у приложени конкурсни материјал имамо част и задовољство да Изборном и Наставно–научном већу Православног богословског факултета Универзитета у Београду поднесемо следећи

РЕФЕРАТ

На расписани јавни конкурс, објављен на званичној интернет презентацији Православног богословског факултета у Београду и у публикацији Националне службе за запошљавање „Послови“ (број 1077), од 31. јануара 2024. године, пријавио се један кандидат – **Србољуб Убипариповић**, доктор богословских наука и тренутно у звању ванредног професора за ужу научну област **Практично богословље/Тежиште истраживања: Литургика**, на Православном богословском факултету Универзитета у Београду. Кандидат је уз пријаву (бр. 0205-29/2), од 13. фебруара 2024. године, уредно приложио сву конкурсном предвиђену документацију.

1. Биографија кандидата

Србољуб Убипариповић је рођен 28. септембра 1978. године у Сарајеву (СФРЈ/СР БиХ). Основну школу започео је у родном граду, да би исту привео крају 1993. године у месту Враћевшница покрај Горњег Милановца. Исте године уписује Средњу богословску школу „Светог Арсенија Сремца“ у Сремским Карловцима коју успешно завршава 1998. године. Поменуте године уписује се на основне академске студије православне теологије на Богословском факултету СПЦ у Београду, да би исте окончао 2004. године. Наведене године наставља даље академско усавршавање на Православном богословском факултету Универзитета у Београду уписујући постдипломске студије из предмета Литургика, а које успешно завршава одбраном магистарског рада на тему „Литургијско богословље Посланице Јеврејима“ (ментор: проф. др Ненад Милошевић) 1. новембра 2007. године. Академске 2007/2008. године уписује и окончава интензивни шестомесечни курс новогрчког језика у Центру за учење страних језика Националног и Каподистријског Универзитета у Атини. Године 2009. похађа вишемесечни семинар из старогрчке палеографије код чувеног грчког палеографа, господина Агамемнона Целикаса, у Историјском и Палеографском архиву Културног фонда Националне банке Грчке у Атини (МИЕТ).

Веће научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на својој седници, одржаној 23. марта 2010. године, даје сагласност на предлог кандидата Убипариповића за израду докторске дисертације под насловом „Хлеб и вино као евхаристијска жртва“ под менторским руковођењем проф. др Ненада Милошевића. Дана 24. јуна 2014. године успешно брани наведену дисертацију пред петочланом Комисијом на Православном богословском факултету у Београду. Почев од академске 2004/2005. године, биран је пре свега за асистента-приправника и, потом, у два наврата за асистента при катедри за Литургику Православног богословског факултета у Београду, да би 2014. био изабран за доцента, а 2019. године за ванредног професора при поменутој катедри.

На основним академским студијама при поменутом Факултету реализује наставу из предмета *Увод и извори хришћанског богослужења*, на теолошким мастер студијама из предмета *Литургијски простор и време*, а на докторским академским студијама из предмета *Богослужбени извори византијског литургијског типа*. Почевши од академске

2019/2020. године, обавља функцију продекана за наставу на Православном богословском факултету у Београду.

Чита, пише и говори енглески и новогрчки језик, док се служи руским и немачким језиком.

2. Наставно-педагошки рад

Кандидат др Србољуб Убипариповић стекао је радно искуство у трајању од **19 (деветнаест)** година на Православном богословском факултету Универзитета у Београду. Почетком академске 2004/2005. године изабран је најпре у звање асистента-приправника на Групи за практично богословље/Тежиште истраживања: Литургика, на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, те потом два пута у звање асистента у оквиру наведене групе. Године 2014. изабран је у звање доцента, а 2019. године у звање ванредног професора на Групи за практично богословље/Тежиште истраживања: Литургика.

После избора у звање доцента, изводи наставу на основним академским студијама из предмета *Увод и извори хришћанског богослужења* за оба смера (богословско-катихетски и богословско-пастирски) и на теолошким мастер студијама (литургичко-правни модул) из предмета *Методологија израде научног рада у же струке*, а почевши од избора у звање ванредног професора реализује наставу и на теолошким мастер студијама (литургичко-правни модул) из предмета *Литургијски простор и време*, као и на докторским академским студијама из предмета *Богослужбени извори византијског литургијског типа*. Такође, треба напоменути да је кандидат ангажован и као ментор у оквиру докторских академских студија на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, будући да испуњава све прописане услове за менторски ангажман.

Када је реч о педагошком раду нашег кандидата, треба истаћи да исти постиже веома запажене резултате, о чему сведоче високе оцене у поступку студентске евалуације педагошког рада наставника. Узимајући у обзир период који чине претходних пет академских година, резултати анкетања студената су према општој оцени одлични и

гласе: 2018/2019. – **4,85**; 2019/2020. – **4,67**; 2020/2021. – **4,80**; 2021/2022. – **4,76**; 2022/2023. – **4,73**.

Почев од избора у звање доцента (2014-2019), кандидат је остварио учешће у комисијама за одбрану завршних, мастер и докторских радова на следећи начин: 1) члан комисија за одбрану **108 (стотину и осам)** завршних радова на основним академским студијама; 2) члан комисија за одбрану **44 (четрдесет и четири)** мастер рада на мастер академским студијама; 3) ментор за израду и одбрану **2 (два)** мастер рада на мастер академским студијама; и 4) члан Комисије за одбрану **4 (четири)** докторске дисертације.

После избора у звање ванредног професора (2019-2023), кандидат је узео учешћа у комисијама за одбрану мастер и докторских радова на следећи начин: 1) члан комисија за одбрану **67 (шездесет и седам)** завршних мастер радова; 2) ментор за израду и одбрану **16 (шеснаест)** мастер радова на мастер академским студијама; 3) члан Комисије за одбрану **6 (шест)** докторских дисертација.

Поврх свега, кандидатово чланство у комисијама за одбрану докторских дисертација тицало се следећих кандидата:

- 1) Небојша Дабић, „Зидно сликарство олтарског простора српских цркава XIII века у литургијско-богословском контексту“, докторски рад одбрањен на Филозофском факултету Универзитета у Београду, 25. априла 2023. године;
- 2) Ана Рашковић, „Култ српских светих у руским месецословним књигама годишњег богослужбеног круга XV–XIX века“, докторски рад одбрањен на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, 30. септембра 2022. године;
- 3) Петар Николић, „Литургијски живот и литургијска теологија у Карловачкој митрополији у XIX веку“, докторски рад одбрањен на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, 5. јула 2022. године;
- 4) Никола Лукић, „Литургијско-историјска анализа култова Срба светитеља у Карловачкој митрополији XVIII века“, докторски рад одбрањен на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, 16. јуна 2022. године;

5) Туфик Тајар, „Литургијска теологија дела Захарија Орфелина ‚Против папства римског‘ (ПБ Рс 214) у контексту конфесионално-полемичке литературе Карловачке митрополије XVIII века“, докторски рад одбрањен на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, 10. априла 2021. године;

б) Ратко Хрваћанин, „Историјско-богословска анализа српских штампаних Литургијара из XVI вијека“, докторски рад одбрањен на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, 30. јуна 2017. године.

3. Научно-истраживачки рад

Приликом изрицања оцене научно-истраживачког рада др Србољуба Убипариповића у области Практичног богословља/Тежиште истраживања: Литургика, треба нагласити да је кандидат стекао како у теоријском, тако и у практичном смислу, неопходне и одговарајуће компетенције, не само из назначене области, већ и када је реч о другим богословско-научним дисциплинама. Неоспорна мултидисциплинарност и вишедимензионалност кандидатовог научно-истраживачког прегалаштва на пољу практичног богословља, оригинално и упечатљиво су изложени и изражени с једне стране у његовом магистарском раду, докторској дисертацији и објављеним монографским публикацијама, али и, с друге стране, у његовим научним радовима публикованим у водећим међународним и домаћим научним часописима, зборницима радова међународних и националних научних скупова, као и другим научним прилозима. Поврх свега, приложена одговарајућа библиографија недвосмислено потврђује да кандидат пружа значајан допринос развоју области Практичног богословља, нарочито у домену различитих перспектива Литургије као особито важне богословско-научне дисциплине.

Надаље, треба истаћи да је кандидат стални учесник у Пројекту Православног богословског факултета Универзитета у Београду као НИО (број 179078) под насловом „Српска теологија у XX веку“, а који финансира Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

Такође, др Србољуб Убипариповић је почевши од избора у претходно звање учествовао у раду следећих научних скупова од међународног значаја:

- 1) Међународни научни скуп *Краљ Милутин и његово доба: историја, књижевност, уметност* (Скопље, 24–26. октобар 2021), са саопштењем на тему: „Последовање омивања ногу на Велики четвртак у Типику Архиепископа Никодима“.
- 2) International Virtual Conference *Current Research in Liturgical Studies*, Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ (Εργαστήριο Λειτουργικών Μελετών) Θεολογική Σχολή – Πανεπιστήμιο Ανατολικής Φινλανδίας, 10-12. маја 2021. године, са саопштењем на тему: „Nomokanones as a Forgotten Source for Liturgics: A Case Study of the Nomokanon Manuscript GR 14 (17th c.) of the Grabovac Serbian Orthodox Monastery (Hungary)“.
- 3) Διεθνές Λειτουργικό Συνέδριο *Θεολογία και λατρεία: Αναφορά στη σύγχρονη περί την λειτουργική επιστήμη έρευνα*, Εις μνήμην του μακαριστού Καθηγητού της Λειτουργικής π. Robert Taft, Θεολογική Σχολή του ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη (Солун), 9. мај 2019. године, са саопштењем на тему: „То ζέον στον βυζαντινό λειτουργικό τύπο: Αναζητώντας νέες απαντήσεις“.

Коначно, кандидат је узео учешћа у раду следећих научних скупова од националног значаја:

- 1) Научни скуп *825 година пострига Свете Анастасије – манастир Пресвете Богородице у Куршумлији* (Куршумлија-Пролом Бања, 26-28. новембар 2021. године), Православни богословски факултет Универзитета у Београду и Православна епархија нишка, са саопштењем на тему: „Чин пострига монахиње (јелински Евхологиј Coislin 213 из 1027. г.) и Типик Манастира Богородице Благодатне у Цариграду (око 1110/1138. г.) као могући узори за последовање пострига Преподобне Анастасије и устројство Манастира Пресвете Богородице у Куршумлији“.
- 2) Научни скуп *Богословље и духовни живот Карловачке митрополије* (Београд - Нови Сад, 1-2. децембар 2020.), Година 4: „Црква и политика: сусрет, сукоб и дијалог идентитета – духовни и теолошки оквири и тумачења“, Институт за културу сакралног - Монс Хемус, Православни богословски факултет

Универзитета у Београду и Институт за литургику и црквену уметност, са саопштењем на тему: „Путевима узајамних литургиолошких утицаја Свете Горе и Карловачке Митрополије: рукописни номоканон Гр 14“.

Библиографију кандидата представљамо хронолошки у наставку.

3.1. Библиографија научних радова кандидата

У овом делу Реферата представљамо пре свега целокупну библиографију научних радова кандидата, са истакнутом информацијом о објављеним научним радовима после избора у звање ванредног професора (2019–2023).

3.1.1. Библиографија научних радова пре избора у звање ванредног професора (2006–2019)

- 1) „Протођакон Прибислав Симић – професор литургије са хришћанском археологијом и црквеном уметношћу на Православном богословском факултету“, *Богословље*, год. LXV, бр. 1 (2006): 38–52.
- 2) „Епископ Атанасије Јевтић, Христос – Нова Пасха – Божанствена Литургија 1, Београд-Требиње 2007, 526. стр; Христос – Нова Пасха – Божанствена Литургија 2, Београд-Требиње 2007, 529. стр“, *Богословље*, год. LXVI, бр. 1-2 (2007): 218–221.
- 3) „Протојереј-ставрофор др Недељко Гргуревић као литургичар“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 2 (Београд: Православни богословски факултет, 2007), 134–140.
- 4) „Допринос архимандрита др Кипријана Керна (1899-1960) као литургичара српској теологији 20. века“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 3 (Београд: Православни богословски факултет, 2008), 54–63.
- 5) „Патријарх Павле као литургичар“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 4 (Београд: Православни богословски факултет, 2009), 74–85.

- 6) „Литургички допринос епископа бачког др Иринеја Ћирића српској теологији 20. века“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 5 (Београд: Православни богословски факултет, 2010), 111–124.
- 7) „Литургички прилози протопрезвитера-ставрофора др Радослава Грујића српској теологији у 20. веку“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 6 (Београд: Православни богословски факултет, 2010), 27–35.
- 8) „Литургијско-богословска синтеза: Епископ Атанасије Јевтић, Христос-Нова Пасха: Божанствена Литургија 1-4“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 7 (Београд: Православни богословски факултет, 2010), 60–72.
- 9) „Литургички допринос протопрезвитера Божицара Мијача српској теологији у 20. веку“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 8 (Београд: Православни богословски факултет, 2010), 22–34.
- 10) „Место и улога литургије у развоју српске богословске мисли XX века: истраживачки резултати и перспективе“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 9 (Београд: Православни богословски факултет, 2011), 54–64.
- 11) „Богослужбена употреба хлеба у Православној Цркви у светлу српске теологије 20. века“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 10 (Београд: Православни богословски факултет, 2011), 244–261.
- 12) „Богослужбени круг читања светописамских одељака: порекло, изазови и перспективе (I део)“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 11 (Београд: Православни богословски факултет, 2012), 81–91.
- 13) „Богослужбени круг читања светописамских одељака: порекло, изазови и перспективе (II део)“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом*

- веку: истраживачки проблеми и резултати, књига 12 (Београд: Православни богословски факултет, 2012), 40–51.
- 14) „Тајинствени смисао телесних израза у хришћанском богослужењу (I део)“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 13 (Београд: Православни богословски факултет, 2013), 43–52.
- 15) „Тајинствени смисао телесних израза у хришћанском богослужењу (II део)“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 15 (Београд: Православни богословски факултет, 2014), 47–58.
- 16) „Ка протословенском lex orandi: историјско-телетургијска гледишта“, *Зборник радова међународног научног скупа „Кирилометодијевско предање, језик и мисија Цркве у 21. веку“ (Православни богословски факултет у Београду, 6. и 7. децембар 2013)*, В. Вукашиновић (прир.) (Београд: Православни богословски факултет, 2014), 156–171.
- 17) „Литургијско и богословско наслеђе хришћанске Цркве – епоха императора Константина Великог“, *Милански едикт: наслеђе светог цара Константина на просторима северне Србије* (Нови Сад: Беседа, Информативно-издавачка установа Православне Епархије бачке, 2014), 64–78.
- 18) „Н πρὸς Ἑβραίουσ ἐπιστολή στὴ λατρεία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας“, *Θεολογία*, год. 85, бр. 4 (2014): 57–74.
- 19) „Јоаким Гнилка, Петрова служба – новозаветне основе“, превод са енглеског, *Саборност* 8 (2014): 131–143.
- 20) Владимир Вукашиновић, Зоран Ранковић, Србољуб Убипариповић, *Рукописне књиге библиотеке Славонске епархије у Пакрацу* (Београд: Институт за културу сакралног „Монс Хемус“ и Институт за литургику и црквену уметност Православног богословског факултета Универзитета у Београду, Интерклима графика – Врњци, 2015), 146 стр.
- 21) „Однос Православне Цркве према упокојенима кроз историју и савремени богослужбени изазови“, *Зборник радова међународног научног скупа „Православни свет и Први светски рат“* (Православни богословски факултет у

- Београду, 5-6. децембра 2014. године) (Београд: Институт за теолошка истраживања, Православни богословски факултет, Универзитет у Београду, Службени гласник, 2015), 691–715.
- 22) Николај Фомич Красносељцев, *Путевима богослужбеног хода Православне Цркве кроз историју*, Србољуб Убипариповић (прир.), са руског и црквенословенског превео Милош Пуача (Крагујевац: Каленић, 2015).
- 23) *Свештенослужеће богословље. Огледи из савременог литургијског богословља*, Зоран Крстић и Србољуб Убипариповић (прир.), превео Марко Јовановић (Крагујевац: Каленић, 2015).
- 24) „The Order of Deaconesses and Liturgical Renewal in the Orthodox Church: Historical, Teleturgical and Theological Aspects“, *Deaconesses, the Ordination of Women and Orthodox Theology. The Collection of scientific papers presented at an international conference titled “Deaconesses, Ordination of Women and Orthodox Theology”*, organized by the Center of Ecumenical, Missiological and Environmental Studies (CEMES) in Thessaloniki (January 22-24, 2015), (Ed.) Petros Vassiliadis, Niki Papageorgiou, Eleni Kasselouri-Hatzivassiliadi (Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholar Publishing, 2017), 277–286.
- 25) Србољуб Убипариповић, Владимир Вукашиновић, Ненад Милошевић, *Литурзи и литургиолози. Студије из литургијске теологије и праксе Српске Православне Цркве* (Београд-Врњци: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за литургику и историју уметности, Интерклима графика – Врњци, 2017), 365 стр.
- 26) „Евхаристијски приноси хлеба и вина: древни симболи у новом контексту“, *Зборник радова међународне конференције „Старе и нове границе Европе: идентитетска истраживања“* (Београд, 3-4. новембар 2017), уредник В. Вукашиновић (Београд: Интерклима графика – Врњци, 2018), 150–155.
- 27) „Богослужбени изазови у Митрополији београдско-карловачкој: доба Митрополита Мојсеја Петровића (1718/1726-1730)“, *Зборник радова са научног скупа „Богословље и духовни живот Карловачке митрополије“*. Година а: *уводна разматрања* (Нови Сад, 11. децембар 2017. године), уредник В. Вукашиновић (Београд: Институт за културу сакралног „Монс Хемус“ и

- Институт за литургику и црквену уметност Православног богословског факултета Универзитета у Београду, Интерклима графика – Врњци, 2018), 82–99.
- 28) „The Rite of Artoklasia in the Eastern Orthodox Church: A Sacred Connection between Pre-Eucharistic and Eucharistic Table“, *Bogoslovni vestnik* 78, 3 (2018): 833–839.
- 29) „Света тајна исповести и покајања и обнова литургијског живота у Православној Цркви: извесне недоумице и актуелни изазови“, *Покајање, праштање и спасење у савременој (постмодерној) култури: „Испунило се време и приближило се Царство Божје; покајте се и верујте у Јеванђеље“ (Мк 1, 15)*, Зборник радова научног богословског скупа поводом прославе два века оснивања манастира Покајница (Манастир Покајница, 21. мај 2018. године), уредник З. Матић (Београд – Пожаревац: „Графичар“ – Ужице, 2018), 121–140.
- 30) „Јутрење“, *Лексикон библијске егзегезе*, Родољуб Кубат и Предраг Драгутиновић (прир.) (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Библијски институт, Службени гласник, 2018): 197–198.
- 31) „Лекционари“, *Лексикон библијске егзегезе*, Родољуб Кубат и Предраг Драгутиновић (прир.) (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Библијски институт, Службени гласник, 2018): 229–230.
- 32) „Повечерје“, *Лексикон библијске егзегезе*, Родољуб Кубат и Предраг Драгутиновић (прир.) (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Библијски институт, Службени гласник, 2018): 312–313.
- 33) „Часови“, *Лексикон библијске егзегезе*, Родољуб Кубат и Предраг Драгутиновић (прир.) (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Библијски институт, Службени гласник, 2018): 497–498.
- 34) „„Припремићу светиљку Помазанику моме...“ (Пс 131/2, 17): принос светлости у хришћанском богослужењу“, *Саборност* 12 (2018): 57–68.
- 35) „Богослужбени елементи у одредбама II ктиторске повеље великог челника Радича манастиру Кастамониту: парцијална анализа“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, година LII, број 3 (2018): 1241–1251.

- 36) „Литургическая жизнь священнослужителя и религиозная практика Православной Церкви против современных вызовов“, *Материалы научных трудов Международной научно-практической конференции «Православие в России и за рубежом: богословие, история и культура»* (Оренбургская духовная семинария, 27–28 февраля 2019 года), Вестник Оренбургской духовной семинарии, Выпуск 2 (11) (2019): 19–25.
- 37) *Посланица Јеврејима: литургијска и богословска гледишта* (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за литургију и црквену уметност, 2019), 294 стр.

3.1.2. Библиографија научних радова после избора у звање ванредног професора (2019–2023)

А) Научна монографија

Одговори цариградског патријарха Генадија II Схоларија на питања деспота Бурђа Бранковића: богословски и литургиолошки аспекти (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Интерклима-графика, 2023). ISBN 978-86-74052-69-3, COBISS.SR-ID 133227017, 147 стр.

Рецензенти: 1) др Ненад Милошевић, редовни професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду, 2) др Владимир Вукашиновић, редовни професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду, и 3) др Панајотис Скалцис, редовни професор Богословског факултета Аристотеловог Универзитета у Солуну.

Б) Објављени научни радови из категорија M23, M24 и M51

1) „Nomokanones as a Forgotten Source for Liturgics: A Case Study of the Nomokanon Manuscript GR 14 (17th c.) of the Grabovac Serbian Orthodox Monastery (Hungary)“, *Elpis* 25 (2023): 107–111. **M23** (DOI: <https://doi.org/10.15290/elpis.2023.25.11>)

2) „Liturgical perspectives of the relations between the Church of England and the Serbian Orthodox Church in the 19–20 Centuries“, *Bogoslovni vestnik* 83, 3 (2023): 673–682. **M23** (DOI: <https://doi.org/10.34291/BV2023/03/Ubiparipovic>)

3) „Н από τον Μελχισηδέκ προσφορά του άρτου και του οίνου στη λειτουργική παράδοση της Εκκλησίας“, *Σύνθεσις* Vol. 7, No. 21 (2018): 175–186. **M23** - објављен 2019. (DOI: <https://doi.org/10.26262/syn.v7i2.8572>)

4) „Чин топлоте (zeon) у византијском литургијском типу. Ка потпунијем објашњењу порекла и теолошко-литургијског смисла“, *Иницијал* 11 (2023): 55–70. **M24** (DOI: <https://doi.org/10.29341/IN.11.0.055070>)

5) „О појединим богослужбеним рубрикама *Псалтира с последовањем* Горажданске штампарије“, *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, књига LXXXIX (2023): 3–19. **M24** (DOI: <https://doi.org/10.2298/PKJIF2389003U>)

6) „Бели рубац Пресвете Богородице у олтарским апсидама српских манастирских храмова XIII–XIV столећа: теолошки и литургиолошки аспекти“, *Саборност* XVII (2023): 47–62. **M24** (према посебној одлуци Универзитета у Београду, закључно са 2023) (DOI: <https://doi.org/10.46793/sabornost23.047U>)

7) „О светом миру и његовом могућем освећењу у Српској Православној Цркви до XVIII столећа: богословско-историјски аспекти“, *Богословље* 82/2 (2023): 5–19. **M51** (DOI: <https://doi.org/10.18485/bogoslovlje.2023.82.2.4>)

8) „Служба духовника у члану 11. Душановог законика: светотајинска и богословска перспектива“, *Теолошки погледи*, Година LVI (2/2023): 241–264. **M51** (према посебној одлуци Универзитета у Београду, закључно са 2023. годином, при чему је часопис категорисан и на *Ерих плус* листи).

В) Саопштења са међународних научних скупова објављена у целини

1) „Последовање омивања ногу на Велики четвртак у Типику Архиепископа Никодима“, Зборник радова са међународног научног скупа *Краљ Милутин и његово доба: историја*,

књижевност, уметност (Скопље, 24–26. октобар 2021) (Крагујевац: Каленић, 2023), 307–318. **М31**

2) „Development of Liturgiology among the Orthodox Serbs and its impact on actual Liturgical Renewal in the Serbian Orthodox Church“, *Die Serbische Orthodoxe Kirche in den Herausforderungen des 21. Jahrhunderts: Schriften des Ostkircheninstituts der Diözese Regensburg*, Band 3: Dietmar Schon (Hg.) (Regensburg: F. Pustet, 2019), 258–267. **М31**

Г) Саопштења са националних научних скупова објављена у целини

1) „Чин пострига монахиње (јелински Евхологиј Coislin 213 из 1027. г.) и Типик Манастира Богородице Благодатне у Цариграду (око 1110/1138. г.) као могући узори за последовање пострига Преподобне Анастасије и устројство Манастира Пресвете Богородице у Куршумлији“, Зборник радова са научног скупа *825 година пострига Свете Анастасије – манастир Пресвете Богородице у Куршумлији* (Куршумлија-Пролом Бања, 26-28. новембар 2021. године), В. Вукашиновић (прир.) (Ниш: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Православна епархија нишка, 2022), 43–60. **М61**

2) „Путевима узајамних литургиолошких утицаја Свете Горе и Карловачке Митрополије: рукописни номоканон Гр 14“, Зборник радова са научног скупа *Богословље и духовни живот Карловачке митрополије* (Београд - Нови Сад, 1-2. децембар 2020.), Година 4: „Црква и политика: сусрет, сукоб и дијалог идентитета – духовни и теолошки оквири и тумачења“ (Београд: Институт за културу сакралног - Монс Хемус, Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за литургику и црквену уметност, 2021), 182–195. **М61**

3.2. Преглед и оцена важнијих научних радова кандидата (после избора у звање ванредног професора 2019–2023)

1) *Одговори цариградског патријарха Генадија II Схоларија на питања деспота Бурђа Бранковића: богословски и литургиолошки аспекти* (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Интерклима-графика, 2023). ISBN

978-86-74052-69-3, COBISS.SR-ID 133227017, 147 стр. Рецензенти: 1) др Ненад Милошевић, редовни професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду, 2) др Владимир Вукашиновић, редовни професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду, и 3) др Панајотис Скалцис, редовни професор Богословског факултета Аристотеловог Универзитета у Солуну.

Настанак наведене монографије кандидата мотивисан је подробним изучавањем сачуваних литургијских и канонско-правних извора Православне Цркве, а који подразумевају непосреднију упућеност на живот православних Срба на овдашњим просторима. Особиту пажњу аутора привукао је превод са грчког на српски језик одговора константинопољског патријарха Генадија II Схоларија српском деспоту Ђурђу Бранковићу од стране академика др Драгутина Анастасијевића, објављен са преводиочевим коментарима у *Гласнику* - Службеном листу Српске Православне Цркве 1946. године. Пошто је у међувремену публиковано потпуније критичко издање наведених одговора Махи Паизи-Апостолопулу из 2012. године, кандидат се определио да поменуте одговоре у целости преведе и тим поводом начини релевантну богословску и литургиолошку анализу истих.

Следствено, монографија је конципирана на тај начин што је прво поглавље књиге посвећено сажетом прегледу богослужбених и историјских прилика у време владавине деспота Ђурђа, док садржину другог поглавља чине основни подаци о животу и делатности цариградског патријарха Генадија. Треће и најобимније поглавље ове монографске публикације подразумева најпре осврт на сва досадашња научна издања патријархових одговора, да би у наставку пре свега био изложен оригинални текст сваког одговора појединачно, потом превод на српски језик и одговарајућа богословска и литургиолошка анализа. Коначно, у прилогу књиге је изложена потпуна верзија оригиналног текста и превода.

Упркос томе што је доба, почев од краја треће деценије па све до краја шестог десетлећа XV века, било испуњено сталним и неизвесним ратним сукобима између надирућих Турака Османлија и Угара, у којима као вазали са обе стране учествују и Срби, православно хришћанско богослужење на просторима српске Деспотовине ниједнога

тренутка није било прекидано. Особиту улогу на пољу старања о „молитви и служби речи“ и унапређења истих, имао је самостални владар, па је као таквог кандидат с правом препознао деспота Ђурђа Бранковића. После турског освајања Константинопоља 1453. године и постепеног наступања војске султана Мехмеда II Освајача и запоседања делова територије српске Деспотовине 1454. и 1455. године, деспот Ђурађ ће се суочити са бројним изазовима, попут изнуђеног доласка пећког патријарха Никодима у Смедерево, као и другим политичким и економским неприликама. Упркос томе, подстакнут бројним новонасталим недоумицама литургиолошког и канонског порекла, он се писменим путем обраћа Генадију II Схоларију, првом патријарху Константинопоља изабраном од почетка турске владавине, вероватно у раздобљу од 1. јануара до 17. марта 1456. године, у виду двадесет питања различите садржине упућених ради добијања неопходних одговора. Цариградски патријарх Генадије, познат као наследник Светог Марка Ефеског Евгеника и један од најобразованијих богослова свога времена, формулише и исписује своје одговоре на постављена питања и шаље их деспоту Ђурђу, вероватно пре напуштања патријарашког трона, почетком лета 1456. године.

Сходно томе, превод свих двадесет патријархових одговора на српски језик, који је извршен у дотичној монографији нашег кандидата према критичком издању Паизи-Апостолопулу, подразумевао је и одговарајућу богословску и литургиолошку анализу сваког одговора понаособ. Теме које су биле предмет ових особито важних теолошких бисера таквог ауторитета као што је патријарх Генадије, тичу се: књиге тумачења Теофилакта архиепископа охридског, књиге Никифора Калиста Ксантопула, произношења удвостручених јектенија за оглашене и времена испијања богојављенске агиазме на крају Литургије, панагије Великог четвртка, кончине апостола Јуде Искаротског, оскрнављеног Жртвеника (Часне трпезе), могућности пијења воде свештеника или мирјанина током држања евхаристијског поста, благовременог часа доласка свештеника ради литургисања, Крсног дрвета, принудног столовања ариепископа и патријарха изван његовог седишта, могућности литургисања епископа или патријарха без ђакона, премештања епископа, уздизања епископа у достојанство митрополита и феномена трећеепископства, остваривања епископове власти духовног суда, примања монашког пострига без сагласности супруге, материјалног издржавања свештеника, литургисања свештеника у поднапитом стању, разлога усмерења и поклоњења ка истоку у Цркви,

односа према опогањеном сасуду, могућег причешћивања онога ко има нагон ка повраћању, могућег једења меса животиња које су изјеле или преклале дивље звери, поимања трећег неба, као и значења речи „нарда правог скупоценог“.

Иако је овај обиман и захтеван низ разноликих тема садржаних у патријарховим одговорима представљао својеобразни истраживачки изазов, полазишна основа кандидата како приликом превођења, тако и поводом релевантне анализе, било је богословско и литургијско предање Православне Цркве, али и поједине друштвене и историјске прилике у тадашњој српској Деспотовини. Теолошко наслеђе ових одговора, према исправном запажању кандидата, сведочи о ширини патријарховог богословског промишљања и његовом подробном познавању предања Источне Цркве. Истовремено, прецизно је уочена заступљеност Генадијевог акривијског и икономијског приступа у зависности од разматраног питања. Изузев неоспорног познавања православне богослужбене теорије и праксе, али и вишеслојног канонског предања, у Генадијевом теолошком изразу оправдано је наглашен и утицај његовог духовног родитеља и црквеног учитеља Светог Марка Ефеског Евгеника, нарочито када у свом најопширнијем одговору надахнуто тумачи Павлово надумно искуство боравка на трећем небу. Кандидатова језгровита анализа преосталих одговора, у којој се квалитативно карактеришу сажетост Генадијевог израза и његово настојање да се углавном прати устаљена форма добро познатих литургиолошких и канонских састава у виду питања и одговора истакнутих јерараха Православне Цркве, открива својеобразно богатство богословског израза познатог учитеља на Истоку цариградског патријарха Генадија.

Напоследку, кандидат овом монографијом пружа нарочити допринос не само на пољу критичког изучавања извора литургиолошко-канолошке садржине, већ и у погледу потпунијег разумевања владајуће литургијске теорије и праксе у Православној Цркви средином XV столећа. Поврх свега, публикавање целовите збирке Генадијевих одговора треба сагледати као особити импулс у правцу јачања ширег теолошког и научног интересовања за изворе оваквог значаја и бројне аспекте црквеног начина постојања кроз историју.

- 2) „Nomokanones as a Forgotten Source for Liturgics: A Case Study of the Nomokanon Manuscript GR 14 (17th c.) of the Grabovac Serbian Orthodox Monastery (Hungary)“, *Elpis* 25 (2023): 107–111. **M23**

Кандидат у овом научном раду приступа проучавању *Номоканона ГР 14* српскословенске редакције из збирке рукописних књига манастира Грабовца у Музеју Српске православне Епархије будимске у Сент Андреји (Епархија будимска, Мађарска), датираног у средину XVII века, као извору који је још увек недовољно истражен, нарочито у контексту садржаних литургиолошких одељака. Изузев сажетог предисторијата настанка назначеног рукописа, аутор анализира пре свега изабране литургијске рубрике светогорског порекла, намењене за савршавање свакодневног и ноћног молитвеног правила, али и могућност вршења бденија од стране само једног монаха.

Осим тога, у чланку је сагледано молитвено правило за неписмене монахе, као и низ рубрика под насловом *Устав Свете Горе атонске о светим сасудима и даровима*, где је између осталог наглашено истицање разлике између великог и малог антиминос. Под великим антиминосом сматран је онај који је био освећен од епископа у новоосвећеном храму и у коме су биле садржане мошти, на коме је током седам наредних дана служена Литургија. Према исписаним рубрикама, искључиво са великим антиминосом било је могуће служити у неосвећеној цркви, заједно са малим антиминосом. Кандидат је такође дошао до закључка да је мали антиминос био употребљаван у освећеним црквама, као и да није поседовао мошти.

Завршни део Грабовачког номоканона садржи одломке, за које је аутор утврдио да су заправо превод одељака из волуминозног полемичког дела Митрополита филаделфијског Гаврила Севира (око 1540-1616), посвећеног питањима из православне литургијске теорије и праксе. На тај начин, кандидат је успешно анализирао и истакао литургиолошке особености Грабовачког номоканона, указујући на неопходно препознавање и изучавање бројних номоканона различитих редакција као пренебрегнутих литургијских извора у ширем смислу речи.

- 3) „Чин топлоте (zeon) у византијском литургијском типу. Ка потпунијем објашњењу порекла и теолошко-литургијског смисла“, *Иницијал* 11 (2023): 55–70. **M24**

Проблематика утврђивања генезе и развоја чина топлоте, недвосмислено цариградског происхођења, представља примарни мотив кандидатовог преиспитивања наведеног низа свештенорадњи, неизоставних приликом служења Литургија Светог Јована Златоустог, Светог Василија Великог и Пређеосвећених Дарова византијског литургијског типа. Пошто је реч о саставном елементу евхаристијског сабрања православних хришћана и својеврсном истраживачком изазову, аутор је изнео сажети преглед резултата досадашњих истраживања, те врло пажљиво и успешно анализирао релевантне патролошке и литургијске изворе. Сходно томе, изложена је утемељена претпоставка да τὸ ζέον (to zeon) настаје у Цркви Премудрости Божије у Константинопољу у X веку, првенствено услед теолошко-полемиких разлога. Циљ настанка и савршавања поменутог чина је, према умесном и исправном закључку аутора, препознат у обредословном и богословском наглашавању реалности и истинитости причешћавања православних хришћана Телом и Крвљу Христовом на божанственој Евхаристији.

- 4) „О појединим богослужбеним рубрикама *Псалтира с последовањем* Горажданске штампарије“, *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, књига LXXXIX (2023): 3–19. **M24**

Предмет истраживања кандидата у овом чланку јесу богослужбене рубрике *Горажданског псалтира с последовањем* о могућем служењу Литургије Пређеосвећених дарова у среду или петак Сиропусне седмице поводом спомена Светог Трифуна, као и у вези са појањем 17. катизме Псалтира са алилујарима на јутрењу Велике суботе без помена надгробних величања (статија). Пошто *Гораждански псалтир с последовањем* представља редакторско дело јеромонаха Теодора Убавића, чији је процес штампања завршен 25. октобра 1521. године у Горажду, аутор је прецизно утврдио да рубрике откривају Теодорову редакторску иновативност и верност православном литургијском предању Свете Горе, односно манастира Хиландара.

Анализирајући две назначене рубрике из наведене староштампане књиге, кандидат је дошао до тачног закључка да исте треба препознати као наслеђе старијег слоја богослужбеног предања *Студитске синтезе* чуваног на Светој Гори, а које још увек није било у потпуности надграђено особеностима *Неосаваитске синтезе*. Стога, ауторова изведена претпоставка о могућој заступљености ових рубрика у богослужбеном животу

једнога броја светогорских монашких заједница крајем XV stoleћа, иако пракса служења Литургије Пређеосвећених дарова у среду и петак Сиропусне седмице бива постепено укинута у Православној Цркви током XIII и XIV века, док се поступно ширење праксе појања надгробних величања на јутрењу Велике суботе на Истоку може пратити од друге половине XIV и током XV stoleћа, је оправдана и умесна. Поврх свега, истраживачки резултати су недвосмислено идентификовали трагове богослужбеног наслеђа такозване *Студитске синтезе*, што је јасно показало да процес превладавања Типика Лавре Преподобног Саве Освећеног код Јерусалима у светогорским манастирима још увек није био у потпуности окончан крајем XV и почетком XVI stoleћа.

- 5) „О светом миру и његовом могућем освећењу у Српској Православној Цркви до XVIII stoleћа: богословско-историјски аспекти“, *Богословље* 82/2 (2023): 5–19.

M51

Кандидат је у овом научном раду проучавао тематику места устројства и употребе светог Мира не само у древној Цркви, већ и у примарном смислу претпоставку о његовом могућем освећењу у Српској Православној Цркви све до XVIII stoleћа. Управо због тога је најпре консултовао поједине литургијске и светоотачке изворе у вези са местом и временом увођења светог Мира у светотајински живот Цркве Христове, али и богословским смислом такве праксе. Штавише, аутор је функцију светога Мира у оквиру чина ступања у Цркву и стицања благодатних енергија и дарова Духа Светога правилно разумео, према упечатљивом тумачењу Светог Николе Кавасиле, у светлу непосреднијег и опипљивијег удеоничарења у Тајни смрти и Васкрсења Богочовека Христа и стицања новог идентитета у личности Прворођеног из мртвих. Као место увођења светог Мира у литургијски живот Цркве, кандидат је препознао град Антиохију, и то крајем првога или најкасније почетком другог века. Потом је преиспитивана готово извесна могућност освећења Мира у Српској Православној Цркви, у доба Светог Саве, на основу Теодосијевог *Житија Светог Саве* и Посланице Папе Инокентија IV тускуланском епископу од 6. марта 1254. године. Оправданост и снажна утемељеност кандидатове претпоставке о освећењу Мира у нашој помесној Цркви напослетку је потврђена сведочанством из прве четвртине XVI stoleћа, то јест последњим од двадесет одговора упућених од стране Патријарха цариградског Генадија II Схоларија (1454–1464) српском

деспоту Ђурађу Бранковићу (1427–1456), а који се тиче припремања вештастава за освећење светог Мира.

- б) „Служба духовника у члану 11. Душановог законика: светотајинска и богословска перспектива“, *Теолошки погледи*, Година LVI (2/2023): 241–264. **M51** (према посебној одлуци Универзитета у Београду, закључно са 2023. годином, при чему је часопис категорисан и на *Ерих плус* листи)

У овоме раду је проучавана и анализирана служба духовника, која је законодавно уређена чланом 11. *Душановог законика*. Следствено, не треба да чуди што је законодавно уређење Душановог царства средином XIV столећа подразумевало, између осталог, литургијско и црквено-правно унапређење живота и мисије Православне Цркве на просторима дотичне државе. Према кандидатовом исправном увиду, смештање у правне оквире службе духовника у члановима 11. и 2. *Душановог законика*, имало је за циљ несметано светотајинско изграђивање Цркве Божије, то јест пружање потпоре епископима који нису били у физичкој могућности да исповедају сав народ Божији и у целости савршавају власт суда, али и исказивање пастирске бриге и вођење рачуна о духовном животу хришћана.

За службу духовника су, после обнављања исте у Православној Цркви у XII веку, били бирани и рукопроизвођени, према ауторовом правилном запажању, првенствено свештенмонаси. Сходно консултованим рукописним изворима, аколутија ступања у службу духовника, у време XIV–XV столећа, подразумевала је према ауторовим истраживачким резултатима једну молитву и одговарајућу еванђелску перикопу уз потоње проширење овога чина и неизоставно предавање од епископа *Заповедне књиге* или писменог пуномоћја (τὸ ἐνταλτήριον) у руке новопостављеног духовника. Штавише, сами лик онога ко је примао помисли и грехове кајућих се хришћана, потом његов приступ на почетку и током периода епитимије, као и време, улога и учесталост свете тајне исповести и покајања у црквеном животу, обликовани су благодарећи не само текстовима различитих редакција *Скраћене синтагме Матије Властара*, већ и бројним требницима са епитимијним номоканонима и исповедним уставима.

- 7) „Последовање омивања ногу на Велики четвртак у Типику Архиепископа Никодима“, Зборник радова са међународног научног скупа *Краљ Милутин и његово доба: историја, књижевност, уметност* (Скопље, 24–26. октобар 2021) (Крагујевац: Каленић, 2023), 307–318. **М31**

Будући да се устројство *Последовања омивања ногу* на Велики четвртак везује за свети град Јерусалим, при чему су најстарија сведочанства о савршавању поменутог чина датирана у епоху V столећа, заступљеност поретка овог молитвеног дела у *Типику Архиепископа Никодима* из 1319. године представљала је инспиративну тему за одговарајуће литургиолошко истраживање нашег кандидата. С обзиром на то да је реч о веома древној аколутиви познатој под називом *Ὁ νιττήρ* или *τὸ νίψμα*, проучавање наведеног последовања из Никодимовог типика подразумевало је пре свега сажето сагледавање теолошког и обредословног предисторијата чина и потоњег умножавања више редакција истог.

Пошто је већ у X веку уследила подела ових последовања на катедралне и манастирске, аутор је у раду компаративно сагледао назначени поредак из *Типика Архиепископа Никодима* у светлу релевантног таксиса садржаног у више рукописних извора. Такав приступ омогућио му је прецизније одређење припадности *Последовања омивања ногу* на Велики четвртак из Никодимовог типика групи аколутива монашке редакције. Сагледавши структуру аколутиве и молитве које се произносе у чину омивања ногу у Никодимовом типику, кандидат је правилно закључио да је реч о монашкој редакцији последовања неосаваитско–цариградског порекла.

Изузев веома важних истраживачких увида кандидата, он с правом препознаје да су све три молитве из истраживаног поретка Никодимовог типика, узимајући у обзир Висарионов евхологиј *Grottaferrata gr. G. b. I.* (XI век), Евхологиј Атинске националне библиотеке № 662 (XIII столеће) и Синаксар Евергетидског типика (1048), биле предвиђене за аколутиву омивања ногу у манастирима насупрот другим молитвама намењеним за вршење чина у катедралним и парохијским храмовима. Осим тога, аутор је умесно нагласио да истицање мољења за освећење воде омивања и напослетку омивање истом свих чланова братства, засигурно није искључивало помазивање поменутом водом и присутних мирјана, по узору на сведочанство Ватопедског рукописног стихирара №

1488 из XI века. Штавише, то је потпуно примерена и релевантна претпоставка, будући да је Свети Архиепископ Никодим својевремено наложио превођење једне специфичне редакције чина омивања ногу намењеног манастирским храмовима, али у случају Архиепископије српских и поморских земаља и оним манастирским католиконима који су уједно били седишта епархија.

- 8) „Чин пострига монахиње (јелински Евхологиј *Coislin 213* из 1027. г.) и Типик Манастира Богородице Благодатне у Цариграду (око 1110/1138. г.) као могући узор за последовање пострига Преподобне Анастасије и устројство Манастира Пресвете Богородице у Куршумлији“, Зборник радова са научног скупа *825 година пострига Свете Анастасије – манастир Пресвете Богородице у Куршумлији* (Куршумлија-Пролом Бања, 26-28. новембар 2021. године), В. Вукашиновић (прир.) (Ниш: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Православна епархија нишка, 2022), 43–60. **M61**

Услед сажетости израза хагиографских списа и немогућности консултовања одговарајућих богослужбених извора српскословенске редакције из времена Преподобног Симеона Мироточивог и Преподобне Анастасије, предмет кандидатовог научног истраживања подразумевао је парцијалну анализу појединих извора богослужбеног и црквено-правног карактера као могућих узора за чин пострига монахиње Анастасије, али и за уређење женског Манастира Пресвете Богородице у Куршумлији. Реч је, с једне стране, о аколутији пострига монахиње из рукописног јелинског Евхологија *Coislin 213* Националне библиотеке у Паризу (насталог 1027. године), као и, с друге стране, о Типику Манастира Богородице Кехаритомени (Благодатне) у Константинопољу (написаног око 1110/1138. г.).

Аутор најпре изводи прихватљиву претпоставку да је Ана могла бити замонашена у у женском манастиру Богородице у Топлици. Пошто је Стефан Немања, врло вероватно, пренео ктиторска права на своју супругу Ану и предао јој на административни надзор и старање Топлички манастир Пресвете Богородице као ромејском манастирском ефору, кандидат је изнео смелу и логичну хипотезу да је оријентир за постављање темеља литургијског живота топличког сестринства могао првенствено бити владајући синаксарни део типика за монашке битељи Евергетидског типика, док су остале

особености црквено-правног и богослужбеног карактера могле бити преузете из самог Типика Манастира Богородице Кехаритомени (Благодатне) у Константинопољу.

Када је реч о последовању монашког пострига које је могло бити савршено тим поводом, за које аутор сматра да је засигурно било на јелинском језику, истиче се да је то заправо могла бити управо аколотија пострига монахствујуће жене из поменутог јелинског Евхологија *Coislin 213*, чији је целокупни поредак изложен у овом кандидатском раду. Будући да је сачуван одговарајући таксис женског пострига у српскословенском рукопису *Гилџф. 21* (крај XIII и почетак XIV века) из Руске народне библиотеке у Москви, истакнуто је да је назначени поредак пострига монахиње на српскословенском језику у односу на све постојеће релевантне поретке на словенском језику, најближи грчком оригиналу аколотије пострига монахиње из Евхологија *Coislin 213*, што је додатно отворило простор за шире разумевање историјата процеса превођења првих схиматологија за мушка и женска монашења на српскословенском језику, почев од времена Светога Саве.

3.3. Преглед и оцена објављених научних радова

После окончања прегледа и оцене важнијих научних радова др Србољуба Убипариповића, објављених током протеклог изборног периода (2019-2023), прелазимо на свеукупни преглед и критичку оцену његовог научног опуса који је остварен у наведеном временском раздобљу. Током последњег изборног периода, уважени колега је публиковао **13 (тринаест)** научних радова. Реч је, наиме, о **1 (једној)** монографској публикацији (рецензираној од стране **тројице** еминентних научника), и **12 (дванаест)** научних радова, и то: **3 научна рада категорије М23, 3 научна рада категорије М24, 2 научна рада категорије М51, 2 научна рада категорије М31 и 2 научна рада М61**. Његови радови цитирани су у **13 ауторских радова**, са укупним збиром од **четрдесет и једног (41) хетероцитата**.

Научни радови колеге Убипариповића публиковани су у међународним и домаћим часописима, као и у зборницима међународних и националних научних скупова. Кључни правци његових истраживачких прегнућа тичу се релевантних тема из Практичног богословља, при чему треба нагласити да је средишња област научног интересовања, којој

уједно тематски припадају објављени научни радови кандидата, наука о хришћанском богослужењу - Литургика.

Пројављујући назначена научна интересовања, кандидат је успешно реализовао сложени процес истраживања разноврсне и веома изазовне литургиолошке проблематике, обративши пажњу на више тема које захтевају озбиљне и језгровите богословске и научне одговоре. Приликом изучавања литургијских тема кандидат негује интердисциплинарни и интегративни приступ, а који подразумева широко сагледавање историјских, обредословних и теолошких аспеката сваког сегмента хришћанског богослужења. Благодаревши претходно описаном приступу, кандидат је својим научним радовима у особитој мери унапредио досадашња истраживачка сазнања, показујући тим поводом неопходну темељност и креативност, при чему се резултати његових истраживачких прегнућа могу у целости сматрати релевантним за ужу научну област за коју се бира. Такође, треба нагласити и да је кандидат путем својих радова на одговарајући начин истакао вишедимензионалност и неопходност Литургије, указујући на њено централно место у спектру теолошких и академских научних дисциплина. Следствено, сагледавајући научни опус др Србољуба Убипариповића, констатујемо да се ради о важном и драгоценом доприносу како ужој научној области Практично богословље, тако и Литургији, али и целокупној богословској науци.

4. Оцена испуњености законских услова и критеријума за избор у предложено наставничко звање

4.1. Општи услов

Кандидат др Србољуб Убипариповић је испунио опште услове за избор у звање редовног професора. Он је током свога досадашњег рада на Православном богословском факултету Универзитета у Београду (**19 година радног стажа**) био ангажован као асистент-приправник (једанпут), асистент (два пута), доцент (једанпут) и ванредни професор (једанпут) при Катедри за литургику у оквиру Групе за Литургику и Црквено право, испуњавајући све предвиђене услове и критеријуме за досадашње изборе.

4.2. Обавезни услови

1. Позитивна оцена педагошког рада у студентским анкетама током целокупног претходног изборног периода.

Када је реч о педагошком раду нашег кандидата, треба истаћи да исти постиже веома запажене резултате, о чему сведоче високе оцене у поступку студентске евалуације педагошког рада наставника: 2018/2019. – **4,85**; 2019/2020. – **4,67**; 2020/2021. – **4,80**; 2021/2022. – **4,76**; 2022/2023. – **4,73**.

2. Искуство у педагошком раду са студентима.

После избора у звање доцента, кандидат изводи наставу на основним академским студијама из предмета *Увод и извори хришћанског богослужења* за оба смера (богословско-катихетски и богословско-пастирски) и на теолошким мастер студијама (литургијско-правни модул) из предмета *Методологија израде научног рада уже струке*, а почевши од избора у звање ванредног професора реализује наставу и на теолошким мастер студијама (литургијско-правни модул) из предмета *Литургијски простор и време*, као и на докторским академским студијама из предмета *Богослужбени извори византијског литургијског типа*. Такође, треба напоменути да је кандидат ангажован и као ментор у оквиру докторских академских студија на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, будући да испуњава све прописане услове за менторски ангажман.

3. Резултати у развоју научнонаставног подмлатка.

Кандидатови резултати у погледу развоја научнонаставног подмлатка, почев од његовог избора у звање доцента до избора у звање ванредног професора (2014-2019), су веома запажени, будући да је остварио учешће у комисијама за одбрану завршних, мастер и докторских радова на следећи начин: 1) члан комисија за одбрану **108 (стотину осам)** завршних радова на основним академским студијама; 2) члан комисија за одбрану **44 (четрдесет и четири)** мастер рада на мастер академским студијама; 3) ментор за израду и

одбрану **2 (два)** мастер рада на мастер академским студијама; и 4) члан Комисије за одбрану **4 (четири)** докторске дисертације.

4. Учешће у комисији за одбрану три завршна рада на академским специјалистичким, односно мастер студијама.

После избора у звање ванредног професора (2019-2023), кандидат је узео учешћа у комисијама за одбрану мастер радова на следећи начин: 1) члан комисија за одбрану **67 (шездесет и седам)** завршних мастер радова; 2) ментор за израду и одбрану **16 (шеснаест)** мастер радова на мастер академским студијама.

5. Менторство или чланство у две комисије за израду докторске дисертације.

После избора у звање ванредног професора (2019-2023), кандидат је узео учешћа као члан Комисије за одбрану **6 (шест)** докторских дисертација. Поврх свега, кандидатово чланство у комисијама за одбрану докторских радова тичало се следећих кандидата: 1) Небојша Дабић, „Зидно сликарство олтарског простора српских цркава XIII века у литургијско-богословском контексту“, докторски рад одбрањен на Филозофском факултету Универзитета у Београду, 25. априла 2023. године; 2) Ана Рашковић, „Култ српских светих у руским месецословним књигама годишњег богослужбеног круга XV–XIX века“, докторски рад одбрањен на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, 30. септембра 2022. године; 3) Петар Николић, „Литургијски живот и литургијска теологија у Карловачкој митрополији у XIX веку“, докторски рад одбрањен на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, 5. јула 2022. године; 4) Никола Лукић, „Литургијско-историјска анализа култова Срба светитеља у Карловачкој митрополији XVIII века“, докторски рад одбрањен на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, 16. јуна 2022. године; 5) Туфик Тајар, „Литургијска теологија дела Захарија Орфелина ‚Против папства римског‘ (ПБ Рс 214) у контексту конфесионално-полемичке литературе Карловачке митрополије XVIII века“, докторски рад одбрањен на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, 10. априла 2021. године; 6) Ратко Хрваћанин, „Историјско-богословска анализа српских штампаних Литургијара из XVI вијека“, докторски рад одбрањен на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, 30. јуна 2017. године.

6. **Објављен један рад из категорије M21, M22 или M23 од првог избора у звање ванредног професора из научне области за коју се бира.**

„Nomokanones as a Forgotten Source for Liturgics: A Case Study of the Nomokanon Manuscript GR 14 (17th c.) of the Grabovac Serbian Orthodox Monastery (Hungary)“, *Elpis* 25 (2023): 107–111. **M23** (DOI: <https://doi.org/10.15290/elpis.2023.25.11>).

7. **Објављен један рад из категорије M24 од првог избора у звање ванредног професора из научне области за коју се бира.**

„Чин топлоте (zeon) у византијском литургијском типу. Ка потпунијем објашњењу порекла и теолошко-литургијског смисла“, *Иницијал* 11 (2023): 55–70. **M24** (DOI: <https://doi.org/10.29341/IN.11.0.055070>).

8. **Објављених пет радова из категорије M51 у периоду од последњег избора из научне области за коју се бира. Додатно испуњен услов из категорије M21, M22 или M23 може, један за један, да замени услов из категорије M24 или M51. Додатно испуњен услов из категорије M24 може, један за један, да замени услов из категорије M51.**

- 1) „Liturgical perspectives of the relations between the Church of England and the Serbian Orthodox Church in the 19–20 Centuries“, *Bogoslovni vestnik* 83, 3 (2023): 673–682. **M23** (DOI: <https://doi.org/10.34291/BV2023/03/Ubiparipovic>)
- 2) „Н από τον Μελχισεδέκ προσφορά του άρτου και του οίνου στη λειτουργική παράδοση της Εκκλησίας“, *Σύνθεσις* Vol. 7, No. 21 (2018): 175–186. **M23** - објављен 2019. (DOI: <https://doi.org/10.26262/syn.v7i2.8572>)
- 3) „О појединим богослужбеним рубрикама *Псалтира с последовањем* Горажданске штампарије“, *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, књига LXXXIX (2023): 3–19. **M24** (DOI: <https://doi.org/10.2298/PKJIF2389003U>)
- 4) „Бели рубац Пресвете Богородице у олтарским апсидама српских манастирских храмова XIII–XIV столећа: теолошки и литургиолошки аспекти“, *Саборност*

- XVII (2023): 47–62. **M24** (према посебној одлуци Универзитета у Београду, закључно са 2023) (DOI: <https://doi.org/10.46793/sabornost23.047U>)
- 5) „О светом миру и његовом могућем освећењу у Српској Православној Цркви до XVIII столећа: богословско-историјски аспекти“, *Богословље* 82/2 (2023): 5–19. **M51** (DOI: <https://doi.org/10.18485/bogoslovlje.2023.82.2.4>)
- 6) „Служба духовника у члану 11. Душановог законика: светотајинска и богословска перспектива“, *Теолошки погледи*, Година LVI (2/2023): 241–264. **M51** (према посебној одлуци Универзитета у Београду, закључно са 2023. годином, при чему је часопис категорисан и на *Ерих плус* листи).

9. Цитираност од десет хетероцитата.

Радови нашег кандидата цитирани су у **13 ауторских радова**, са укупним збиром од **четрдесет и једног (41) хетероцитата**.

1) „The Rite of Artoklasia in the Eastern Orthodox Church: A Sacred Connection between Pre-Eucharistic and Eucharistic Table“, *Bogoslovni vestnik* 78, 3 (2018): 833–839.

Рад у којем се цитира: Alistair C. Stewart, *Breaking Bread: The Emergence of Eucharist and Agape in Early Christian Communities* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 2023), [фуснота брoј 329], <https://books.google.rs/books?id=6Wa5EAAAQBAJ&pg=PT191&lpg=PT191&dq=Srboljub+Ubiparipovic&source=bl&ots=jQOcKx2Nj-&sig=ACfU3U263vKpRmyHojKUU7T4HFD1nInxvA&hl=sr-Latn&sa=X&ved=2ahUKEwiNiLrrjpWDAxVL66QKHeb5AG84MhDoAXoECAMQAw#v=onepage&q=Srboljub%20Ubiparipovic&f=false>

Број хетероцитата: 1.

2) *Посланица Јеврејима: литургијска и богословска гледишта*, Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за литургику и црквену уметност, Врњци: Интерклима графика, Београд 2019.

Рад у којем се цитира: Dragan Radić, „Jezik Apostola Pavla kao paradigma teološkog govora“, *Edinost in dialog* 74, 1 (2019): 157 [фуснота број 6]. Број хетероцитата: 1.

3) „Ка протословенском lex ogandi: историјско-телетургијска гледишта“, Зборник радова међународног научног скупа *Кирилометодијевско предање, језик и мисија Цркве у 21. веку* (Православни богословски факултет у Београду, 6-7. децембар 2013), приредио В. Вукашиновић (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2014), 156–171.

Радови у којима се цитира: Ратко Хрваћанин, *Историјско-богословска анализа српских штампаних литургијара из XVI века*, Историја српског богослужења, књига четврта, том први (Београд-Врњци: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за литургику и црквену уметност, Интерклима графика, 2017), 156 [фуснота број 562].

Vladimir Vukašinić, „Razvoj liturgijskoga života na pravoslavnom Istoku. Srpska Crkva od 13. do 21. stoljeća“, *Diacovensia*, Vol. 24, No. 3 (2016): 376 [фуснота број 4].

Број хетероцитата: 2.

4) „Н прὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ στὴ λατρεία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας“, *Θεολογία*, год. 85, бр. 4 (2014): 57-74.

Рад у којем се цитира: Μόσχος Γκουτζιούδης, „Н Συμβολή του Λουθήρου στη Μελέτη της προς Εβραίους Επιστολής κατά την Περίοδο της Μεταρρύθμισης“, *Αναγνώσεις της Βίβλου στις διάφορες χριστιανικές παραδόσεις*, Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, (Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρία, 2018), 80 [фуснота број 27]. Број хетероцитата: 1.

5) „Тајинствени смисао телесних израза у хришћанском богослужењу (I део)“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 13 (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2013), 43–52.

Рад у којем се цитира: Слободан Јаковљевић, *Архијерејски чиновници и литургијари рачанских скриптора у литургијском животу Српске цркве XVII и прве половине XVIII*

века: литургијско-историјска анализа, Историја српског богослужења, књига пета, том први (Београд-Врњци: Центар за литургијске студије Mons Naemus, Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за литургику и црквену уметност, Интерклима графика – Врњци, 2019), 196 [фуснота број 219]. Број хетероцитата: 1.

6) „Богослужбени круг читања светописамских одељака: порекло, извори и перспективе (II део)“, Б. Шијаковић (прир.) *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 12, Зборник радова научног скупа (Православни богословски факултет у Београду, 25-26. мај 2012), приредио Богољуб Шијаковић, Институт за теолошка истраживања, Православни богословски факултет, Универзитет у Београду, Београд 2012, 40–51.

Рад у којем се цитира: Гајо Гајић, *Евхаристија – последња тајна васкрслог Христа. Евхаристијско богословље Светог Николе Кавасиле* (Лос Анђелес-Врњци: Sebastian Press, Интерклима-графика, 2017), 118 [фуснота број 255]. Број хетероцитата: 1.

7) „Богослужбени круг читања светописамских одељака: порекло, извори и перспективе (I део)“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 11 (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2012), 81–91.

Рад у којем се цитира: Гајо Гајић, *Евхаристија – последња тајна васкрслог Христа. Евхаристијско богословље Светог Николе Кавасиле* (Лос Анђелес-Врњци: Sebastian Press, Интерклима-графика, 2017), 118 [фуснота број 255]. Број хетероцитата: 1.

8) „Богослужбена употреба хлеба у Православној Цркви у светлу српске теологије 20. века“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 10 (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2011), 244–261.

Рад у којем се цитира: Гајо Гајић, *Евхаристија – последња тајна васкрслог Христа. Евхаристијско богословље Светог Николе Кавасиле* (Лос Анђелес-Врњци: Sebastian Press, Интерклима-графика, 2017), 87 [фуснота број 162]. Број хетероцитата: 1.

9) „Место и улога литургије у развоју српске богословске мисли XX века: истраживачки резултати и перспективе“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 9 (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2011), 54–64.

Рад у којем се цитира: Vladimir Vukašinić, „Savremeni tokovi liturgijskog bogoslovlja u Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi“, *Unity and Dialogue: Journal for Ecumenical Theology and Interreligious Dialogue*, Vol. 2 (69), 1/2 (2014): 37 [фуснота број 9]. 38 [фуснота број 10, фуснота број 11]. Број хетероцитата: 3.

10) „Литургијски допринос протпрезвитера Божидара Мијача српској теологији у 20. веку“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 8 (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2010), 22–34.

Рад у којем се цитира: Vladimir Vukašinić, „Savremeni tokovi liturgijskog bogoslovlja u Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi“, *Unity and Dialogue: Journal for Ecumenical Theology and Interreligious Dialogue*, Vol. 2 (69), 1/2 (2014): 46 [фуснота број 49, фуснота број 50]. Број хетероцитата: 2.

11) „Литургијско-богословска синтеза: Епископ Атанасије Јевтић, Христос-Нова Пасха: Божанствена Литургија 1-4“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 7 (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2010), 60–72.

Радови у којима се цитира: Vladimir Vukašinić, „Razvoj liturgijskoga života na pravoslavnom Istoku. Srpska Crkva od 13. do 21. stoljeća“, *Diacovensia*, Vol. 24 No. 3 (2016): 394 [фуснота број 92].

Vladimir Vukašinović, „Savremeni tokovi liturgijskog bogoslovlja u Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi“, *Unity and Dialogue: Journal for Ecumenical Theology and Interreligious Dialogue*, Vol. 2 (69), 1/2 (2014): 63 [фуснота број 152]. Број хетероцитата: 2.

12) „Литургички прилози протопрезвитера-ставрофора др Радослава Грујића српској теологији 20. века“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 6 (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2010), 27–35.

Рад у којем се цитира: Vladimir Vukašinović, „Savremeni tokovi liturgijskog bogoslovlja u Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi“, *Unity and Dialogue: Journal for Ecumenical Theology and Interreligious Dialogue*, Vol. 2 (69), 1/2 (2014): 45 [фуснота број 47, фуснота број 48]. Број хетероцитата: 2.

13) „Литургички допринос епископа бачког др Иринеја Ћирића српској теологији 20. века“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 5 (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2010), 111–124.

Радови у којима се цитира: Ненад Божовић, „Докторске студије епископа др Иринеја Ћирића у Бечу (1906–1908). Прилог формирању историје српске старозаветне библистике,“ *Зборник Матице српске за друштвене науке*, LXXI, 176 (4/2020): 544.

Ksenija J. Končarević, „The Influence of the God Worshipper Movement on the Language Policy and Religious Service of the Serbian Orthodox Church,“ *Orthodox Christian Renewal Movements in Eastern Europe*, (Ed.) Aleksandra Djurić Milovanović, Radmila Radić (London, New York: Palgrave Macmillan Cham, 2017), 187 [фуснота број 33].

Ксенија Кончаревић, „Утицај духовно-обновитељских покрета XIX и XX века на језичку политику и богослужбено стваралаштво Српске Православне Цркве“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 19 (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2015), 109.

Vladimir Vukašinović, „Savremeni tokovi liturgijskog bogoslovlja u Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi“, *Unity and Dialogue: Journal for Ecumenical Theology and Interreligious Dialogue*, Vol. 2 (69), 1/2 (2014): 47 [фуснота број 53, фуснота број 54, фуснота 56].

Број хетероцитата: 6.

14) „Патријарх Павле као литургичар“, *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 4, Зборник радова научног скупа (Православни богословски факултет у Београду, 30. мај 2008), приредио Богољуб Шијаковић, Институт за теолошка истраживања, Православни богословски факултет, Универзитет у Београду, Београд 2009, 74–85.

Радови у којима се цитира: Слободан Јаковљевић, *Архијерејски чиновници и литургијари рачанских скриптора у литургијском животу Српске цркве XVII и прве половине XVIII века: литургијско-историјска анализа*, Историја српског богослужења, књига пета, том први (Београд-Врњци: Центар за литургијске студије Mons Naemus, Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за литургику и црквену уметност, Интерклима графика – Врњци, 2019), 184 [фуснота број 168].

Vladimir Vukašinović, „Razvoj liturgijskoga života na pravoslavnom Istoku. Srpska Crkva od 13. do 21. stoljeća“, *Diacovensia*, Vol. 24 No. 3 (2016): 391 [фуснота број 88].

Vladimir Vukašinović, „Savremeni tokovi liturgijskog bogoslovlja u Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi“, *Unity and Dialogue: Journal for Ecumenical Theology and Interreligious Dialogue*, Vol. 2 (69), 1/2 (2014): 46 [фуснота број 51, фуснота број 52]. Број хетероцитата: 4.

15) „Допринос архимандрита Кипријана Керна (1899-1960) као литургичара српској теологији 20. века“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 3 (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2008), 54–63.

Радови у којима се цитира: Vladimir Vukašinović, „Razvoj liturgijskoga života na pravoslavnom Istoku. Srpska Crkva od 13. do 21. stoljeća“, *Diacovensia*, Vol. 24 No. 3 (2016): 390 [фуснота број 78, фуснота број 80, фуснота број 84].

Владислав Пузович, „Русские эмигранты – студенты Православного богословского факультета Университета в Белграде (1920-1940 гг.)“, *Вестник Православного Святотихоновского гуманитарного университета* (Серия II: История, История Русской Православной Церкви) 2 (63) (2015): 72 [фуснота број 45].

Vladimir Vukašinić, „Savremeni tokovi liturgijskog bogoslovlja u Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi“, *Unity and Dialogue: Journal for Ecumenical Theology and Interreligious Dialogue*, Vol. 2 (69), 1/2 (2014): 42 [фуснота број 31]. 43 [фуснота број 33, фуснота број 35, фуснота број 36].

Мирослав Јовановић, *Срби и Руси 12-21. век (историја односа)* (Београд: Народна библиотека Србије, 2012), 212-213 [фуснота број 548]. Број хетероцитата: 9.

16) „Протојереј-ставрофор др Недељко Гргуревић као литургичар“, Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 2 (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2007), 134–140.

Рад у којем се цитира: Vladimir Vukašinić, „Savremeni tokovi liturgijskog bogoslovlja u Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi“, *Unity and Dialogue: Journal for Ecumenical Theology and Interreligious Dialogue*, Vol. 2 (69), 1/2 (2014): 42 [фуснота број 29, фуснота број 30].

Број хетероцитата: 2.

17) „Протођакон Прибислав Симић – професор литургије са хришћанском археологијом и црквеном уметношћу на Православном богословском факултету,“ Б. Шијаковић (прир.), *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, књига 1 (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања, 2007), 38–52.

Рад у којем се цитира: Vladimir Vukašinić, „Savremeni tokovi liturgijskog bogoslovlja u Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi“, *Unity and Dialogue: Journal for Ecumenical Theology and Interreligious Dialogue*, Vol. 2 (69), 1/2 (2014): 41 [фуснота број 28]. 66 [фуснота број 156]. Број хетероцитата: 2.

10. Два рада са међународног научног скупа објављена у целини после избора за ванредног професора.

1) „Последовање омивања ногу на Велики четвртак у Типику Архиепископа Никодима“, Зборник радова са међународног научног скупа *Краљ Милутин и његово доба: историја, књижевност, уметност* (Скопље, 24–26. октобар 2021) (Крагујевац: Каленић, 2023), 307–318. **M31**

2) „Development of Liturgiology among the Orthodox Serbs and its impact on actual Liturgical Renewal in the Serbian Orthodox Church“, *Die Serbische Orthodoxe Kirche in den Herausforderungen des 21. Jahrhunderts: Schriften des Ostkircheninstituts der Diözese Regensburg*, Band 3: Dietmar Schon (Hg.) (Regensburg: F. Pustet, 2019), 258–267. **M31**

11. Два рада са националног научног скупа објављена у целини после избора за ванредног професора.

1) „Чин пострига монахиње (јелински Евхологиј Coislin 213 из 1027. г.) и Типик Манастира Богородице Благодатне у Цариграду (око 1110/1138. г.) као могући узори за последовање пострига Преподобне Анастасије и устројство Манастира Пресвете Богородице у Куршумлији“, Зборник радова са научног скупа *825 година пострига Свете Анастасије – манастир Пресвете Богородице у Куршумлији* (Куршумлија-Пролом Бања, 26-28. новембар 2021. године), В. Вукашиновић (прир.) (Ниш: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Православна епархија нишка, 2022), 43–60. **M61**

2) „Путевима узајамних литургиолошких утицаја Свете Горе и Карловачке Митрополије: рукописни номоканон Гр 14“, Зборник радова са научног скупа *Богословље и духовни живот Карловачке митрополије* (Београд - Нови Сад, 1-2. децембар 2020.), Година 4: „Црква и политика: сусрет, сукоб и дијалог идентитета – духовни и теолошки оквири и тумачења“ (Београд: Институт за културу сакралног - Монс Хемус, Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за литургику и црквену уметност, 2021), 182–195. **M61**

- 12. Одобрен и објављен универзитетски уџбеник за предмет из студијског програма факултета, односно универзитета или научна монографија (са ISBN бројем) из научне области за коју се бира, у периоду од избора у претходно звање.**

Одговори цариградског патријарха Генадија II Схоларија на питања деспота Бурђа Бранковића: богословски и литургиолошки аспекти (Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Интерклима-графика, 2023). ISBN 978-86-74052-69-3, COBISS.SR-ID 133227017, 147 стр. Рецензенти: 1) др Ненад Милошевић, редовни професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду, 2) др Владимир Вукашиновић, редовни професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду, и 3) др Панајотис Скалцис, редовни професор Богословског факултета Аристотеловог Универзитета у Солуну.

- 13. Број радова као услов за менторство у вођењу докт. дисерт. – (стандард 9 Правилника о стандардима...)**

Кандидат др Србољуб Убипариповић објавио је, током свог досадашњег рада, 48 самосталних и 2 коауторска рада. Почевши од избора у звање ванредног професора, објавио је једну монографију, осам чланака и четири саопштења са научних скупова. Према категоризацији научних часописа, др Србољуб Убипариповић је од избора за ванредног професора објавио: три рада у часописима категорије М23, три рада у часописима категорије М24, два саопштења у целини са међународног научног скупа М31, два рада у часописима категорије М51, као и два саопштења у целини са националног научног скупа М61.

4.2. Изборни услови

1. Стручно-професионални допринос

- 1.1. Председник или члан уређивачког одбора научних часописа или зборника радова у земљи или иностранству.**

Главни и одговорни уредник версконаучног часописа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве – „Теолошки погледи“ (2021-*); члан уредништва часописа Православног богословског факултета Универзитета у Београду „Богословље“ (2020-*); члан међународног уредништва часописа „Елпис“ Департмана за православну теологију Универзитета у Бјалистоку (Пољска) (2021-*).

1.2. Председник или члан организационог или научног одбора на научним скуповима националног или међународног нивоа

Члан научног одбора на научном скупу Зборник радова са научног скупа *825 година пострига Свете Анастасије – манастир Пресвете Богородице у Куршумлији* (Куршумлија-Пролом Бања, 26-28. новембар 2021. године).

1.3. Председник или члан комисија за израду завршних радова на академским мастер или докторским студијама

- 1) Члан комисија за одбрану **67 (шездесет и седам)** завршних мастер радова и ментор за израду и одбрану **16 (шеснаест)** мастер радова на мастер академским студијама;
- 2) Члан комисија за израду и одбрану **6 (шест)** докторских дисертација.

1.4. Руководилац или сарадник на домаћим и међународним научним пројектима.

Кандидат је стални учесник у Пројекту Православног богословског факултета Универзитета у Београду као НИО (број 179078) под насловом „Српска теологија у XX веку“, а који финансира Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

2. Допринос академској и широј заједници

2.2. Председник или члан органа управљања, стручног органа или комисија на факултету или универзитету у земљи или иностранству.

Члан Савета Православног богословског факултета Универзитета у Београду (2019–2022).

2.4. Учешће у наставним активностима ван студијских програма (перманентно образовање, курсеви у организацији професионалних удружења и институција, програми едукације наставника) или у активностима популаризације науке.

Активности на пољу популаризације науке: Редовна рубрика „Хришћанска теолошка писменост“ која се емитује сваке суботе у оквиру емисије „Јутарњи викенд програм“ на *Радију Београд 2*, потом бројна предавања објављена и доступна на Јутјуб каналима, као и медијски наступи на РТС, ТВ Тањуг, и тако даље.

3. Сарадња са другим високошколским, научноистраживачким установама, односно установама културе или уметности у земљи и иностранству

3.2. Радно ангажовање у настави или комисијама на другим високошколским или научноистраживачким институцијама у земљи или иностранству, или звање гостујућег професора или истраживача.

Учешће у комисији за избор у звање двојице ванредних професора за Литургику при Богословском факултету Аристотеловог Универзитета у Солуну (Грчка), Високопреосвећеног Митрополита китруског, катеринског и платамонског др Георгија и протопрезвитера др Георгија Хиласа, током 2023. године.

5. Свеукупна оцена

Узимајући у обзир све релевантне сегменте досадашње делатности др Србољуба Убипариповића (наставио-педагошки рад, научно-истраживачки рад и друге наведене активности), Комисија са задовољством констатује да је реч о кандидату који формално-правно и у суштинском смислу испуњава све критеријуме за избор у звање редовног професора за ужу научну област Практично богословље/Тежиште истраживања Литургика

на Православном богословском факултету у Београду, са пуним радним временом, на неодређено време. Кандидат поседује деветнаестогодишње искуство стечено радом на Православном богословском факултету у Београду, још од академске 2004/2005. године. Почев од избора у звање доцента (2014), држао је предавања и вежбе на Православном богословском факултету у Београду у оквиру основних академских студија из предмета *Увод и извори хришћанског богослужења*, при чему је, током истог временског распона, реализовао предавања и вежбе на теолошким мастер студијама (литургијско-правни модул) из предмета *Методологија израде научног рада уже струке* на поменутом факултету.

После избора у звање ванредног професора (2019), реализује наставу и на теолошким мастер студијама (литургијско-правни модул) из предмета *Литургијски простор и време*, као и на докторским академским студијама из предмета *Богослужбени извори византијског литургијског типа*. Такође, кандидат је ангажован и као ментор у оквиру докторских академских студија на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, будући да испуњава све прописане услове за менторски ангажман.

Током последњег изборног периода његов наставно-педагошки рад константно је високо оцењиван, о чему сведоче и постигнути резултати у студентским анкетама. Такође, уважени кандидат био је члан комисија за одбрану 67 мастер радова на мастер академским студијама, ментор 16 одбрањених мастер радова, као и члан комисија за израду и одбрану 6 докторских дисертација.

Научно-истраживачки опус кандидата, који је остварен дуж последњег изборног периода, обележен је својеобразним радом и учешћем на међународним и националним конференцијама, те научно-популарним трибинама и едукативним предавањима. Кандидат је у протеклом периоду објавио монографију *Одговори цариградског патријарха Генадија II Схоларија на питања деспота Ђурђа Бранковића: богословски и литургиолошки аспекти* која представља оригиналан и креативан приступ у литургиолошком проучавању једног изузетно важног извора о литургијском и канонско-правном предању не само Српске Православне Цркве, већ и, поврх свега, васцеле Православне Цркве. Изузев поменутог издања, кандидат је током претходног изборног периода објавио 12 научних прилога у релевантним међународним и националним научним часописима, као и зборницима радова са међународних и националних научних

скупова. Његови научни радови показују висок ниво знања и упућености у проучавану проблематику, при чему целокупни научно-истраживачки опус нашег кандидата сведочи о јасно профилисаном правцу истраживања и уједно темељном, минуциозном и интегративном приступу.

Активности кандидата на пољу стручно-професионалног доприноса, доприноса академској и широј заједници, али и сарадње са другим високошколским и научноистраживачким националним установама сведоче о његовој изузетној посвећености раду и вишеслојности његовог ангажмана.

На основу свих горенаведених елемената Комисија је уверена да ће др Србољуб Убипариповић у наредном периоду пружати особити допринос унапређењу наставно-педагошког и научно-истраживачког рада, као и свих других релевантних сегмената академске делатности на Православном богословском факултету Универзитета у Београду.

6. Мишљење и предлог Комисије

Пошто је извршила подроби преглед конкурсног материјала, Комисија закључује да пријављени кандидат др Србољуб Убипариповић потврђује висок степен научно-истраживачких и наставно-педагошких квалификација у области за коју се бира, као и да испуњава све законске услове за избор у звање редовног професора. Комисија сматра да су се стекли сви законски услови да др Србољуб Убипариповић, досадашњи ванредни професор, буде изабран за редовног професора за ужу научну област Практично богословље/Тежиште истраживања: Литургика са пуним радним временом, на неодређено време на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, на основу објављеног конкурса у публикацији Националне службе за запошљавање „Послови“, од 31. јануара 2024. године, на који се пријавио као једини кандидат и који испуњава све законом предвиђене услове.

Са поверењем и особитим поштовањем обраћамо се Изборном већу Православног богословског факултета Универзитета у Београду са предлогом да прихвати реферат

Комисије и упути предлог Стручном већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Београду за избор др Србољуба Убипариповића у звање редовног професора за ужу научну област Практично богословље/Тежиште истраживања: Литургика, са пуним радним временом, на неодређено време, на поменутом Факултету.

У Београду,

7. априла 2024. године

Чланови Комисије:

др Ненад Милошевић,
редовни професор Православног богословског факултета
Универзитета у Београду,
председавајући Комисије

др Владимир Вукашиновић,
редовни професор Православног богословског факултета
Универзитета у Београду

др Владимир Симић,
редовни професор Филозофског факултета
Универзитета у Београду

